

Peštariņa plaćena u gotovu.

Mali Istranin

pojedini broj
1 dinar

GOD. VII

SIJEČANJ 1936

BROJ 5

Mala pošta

Nj. Preosvešt. arhimandrit Joakim Bjedov iz Splita piše nam:
»Hitam da Vam najboljim željama duše svoje čestitam nastupajuću 1936. novu godinu i šaljem pretplatu na Vaš tako odlično uređivani dječji list. Neka bi dao Veliki Bog, da se Vaše blage želje za Vašu užu domaju dragu, u skoroj budućnosti ostvare, te da Vi u njoj u punoj slobodi, nastavite svoj blagotvorni rad u kolu njenih najvršnjih mladih sinova, u kome Vi tako vidno i istaknuto mesto već dosle zauzimate. Vaš sam odani poštavalac...«

Marija Katavec, učit., Križevci. Usrdna Vam hvala na spremnosti kojom nas poduprijeste. Srdačan pozdrav!

Niko P. Škovrlj, škol. nadzornik, Knin. Pročitali smo Vašu okružnicu upravljenu u pogledu našeg lista na podređene Vam učitelje. Lijepa Vam hvala i na suradnji.

Cvjetko Bračanović, Hvar. Poslali smo. Zdravo!

G. Kirigin, Sutivan. Iz naše okružnice, koju smo i Vama poslali, mogli ste razabrati da možete slati pretplatu mjesečno, kako je uberete od djece. Poslali smo Vam traženi broj primjeraka i nadamo se da su i Vaši mališani zadovoljni s listom poput tolikih tisuća drugih. Izručite im svima naš srdačni pozdrav.

Mate Alfirević, Zaoštrog. Mi se nadamo, da će i drugi pretplatnici izvršiti svoju dužnost, jer su nam svi jednako dragi, a uvjereni smo da su i oni naši dobri prijatelji. Neka se i drugi jave. Pozdravi sve!

Franjo Marković, opć. vježb., Nova Bukovica piše nam: Šaljem Vam pretplatu za prošlu godinu, te Vas molim, da mi šaljete osim ovog jednog broja još 5 komada našeg milog lista »Mali Istranin«. Čim ga ja dobijem svi ga grabe i svi bi htjeli, da ga pregledaju, a najviše vole majmuna Kloka i malog Jožića. Želim Vam sretnu Novu godinu i pozdravljam Vas s poštovanjem...« — Dragi Markoviću, drago nam je da je interes za list tako velik. Pozdravi sve, a Tebi uzvraćamo srdačne čestitke!

Gabrijel Cvitan, Desne. Hvala Vam na sjećanju i neumornoj suradnji. Vi ste uistinu žrtva svoje ljubavi spram rodne grude i našeg seljaka. Netko bi valjda htio, da u Vama ubije tu ljubav, no mi živo vjerujemo, da se to ne će nikada dogoditi. Ne zaboravite nas ni u buduću, ko što ne ćemo ni mi Vas.

Ženska osn. škola, Karlovac. Šaljemo po 17 komada i lijepo zahvaljujemo na dosadanjem trudu.

Osnovna škola, Veleševac. Najviše nas veseli, kad dobijemo kojeg prijatelja u kraju, gdje se za nas još nije znalo. Šaljemo 10 komada i pozdravljamo sve naše nove male prijatelje.

Osnovna škola, Križev. Poljana. Poslali smo od svih dosad izišlih brojeva po 14 primjeraka. I vama najljepše zahvaljujemo na zauzimanju. Uvjereni smo, da se čitatelji ne će razočarati.

G. Ribarić, Kastav. Poslali smo brzojavno zatraženih 8 kom. »Viliškog kola«. Izvijestite nas, molimo, u uspjehu.

MALI ISTRANIN

GOD. VII ZAGREB, SIJEČANJ ŠKOL. GOD. 1935 36 BR. 5

O 30-godišnjici Istarskog omladinskog lista

Danom 15. januara t. g. navršila se trideseta godina otkako je ugledao svijetlo prvi broj prvog istarskog omladinskog lista »Mladi Istranin« (kasnije »Mladi Istranin«, »Mladi Hrvat« i konačno »Mali Istranin«.)

Zamoljen od g. urednika »Malog Istranina« da iznesem ukratko kako je došlo do pokrenuća tog listića i kakav je bio njegov prvi početak, odazivam se rado pozivu u uvjerenju da će biti dobro da se i to ubilježi.

Negdje početkom decembra 1905. godine odlučio sam, u dogovoru i sporazumu sa svojim drugovima na školi »Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru« u Malom Lošinj, da pokrenem dječji listić, koji bi odgovarao prilikama i potrebama naše

školske mladeži u Istri. Taj sam svoj naum odmah javio i mnogim videnijim ličnostima i narodnim prvacima u Istri i mogu reći, da su mi gotovo svi u svojim odgovorima savjetovali, da bi možda bilo uputnije, da se još malko počeka, jer da prilike u Istri i siromaštvo naših ljudi ne upućuju na siguran uspjeh.

Ako sam donekle i dijelio ovo mišljenje naših zrelih i uvidavnih ljudi, ipak me to nije zbunilo i tvrdo odlučih da tu svoju zamisao i oživotvorim.

Baš nekako u to vrijeme osnovana je u Malom Lošinj i prva tiskarna. Vlasnik i ujedno slagar bio je neki Saxida, Talijanac iz Trsta. Inače pošten čovjek, a po svom političkom uvjerenju — socijalista.

Lošinj je još u svom pretežnom dijelu snivao duboki san narodne nesvijesti. Samo tu i tamo opažali se prvi trzaji iz tog dugog sna i po gdjejoj nesigurniji korak prekoračio je ivicu umjetno podignutog bedema talijanskog presizanja i gospodstva njegovih gospodara u našem narodnom tlu. Svijetlo što ga je unijela u taj naš ukleti grad naša »Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru« sa svojim zabavištem, osnovnom školom, ženskom stručnom školom i tečajem za obrtnike probijalo je mrak i uli-

jevalo nove nade i nove snage u dušu našeg življa u Malom Lošinj. Iz zapretanih ognjišta stale su vrcati na sve strane iskre probudene narodne svijesti. Na osovini talijanskih gospodara puklo je nešto i smutilo im dušu... Zveket prekinutih okova, kojima su bili sapeti stari lošinjski mornari i kapetani probudio je jedan svjetao dan, koji će ostati ubilježen zlatnim slovima u povjesnici naše narodne borbe u Ietri.

Stari Lošinjani, po tipu, po običajima i podrijetlom zgoljni Hrvati, naseljeni amo iz Hrv. Primorja, živjeli su još samo po svojem starom hrv. dijalektu. Djeca su ih već slabo razumjela i služila se isključivo tudim, talijanskim jezikom, što nije bilo ni čudo, kad se naglasi, da su sve škole u gradu bile isključivo samo talijanske.

Tome su učinile kraj Družbine škole, pa je i razumljivo koliko su se Talijani, ili bolje Talijanaši, pobojali za budućnost Lošinja u smislu svog razvikanog talijanstva, kad je taj svjetao dan ušao preko pragova u bijele kućice naših dobrih Lošinjana.

Ovakovo stanje naše narodne stvari u Lošinj dalo mi je i najviše pobude i povoda da pokrenem »Mladog Istranina«.

Čim se je međutim to u Lošinj saznalo, navališe lošinjski vlastodršci, oboružani jezikom i prijetnjama, na tiskara Saxidu, koji je već slagao gradivo za prvi broj listića, tražeći od njega da prekine sa slaganjem i da mi otkáže štampanje. — I jedne večeri zatekoh ih pred tiskarnom u tolikom broju, da sam se ozbiljno pobojavao i za svoju vlastitu kožu... Pretnje, psovke i stisnute pesnice okrenuše se prema meni i teškom se mukom probih u tiskarnu, gdje sam našao blijeda i zaprepašćena g. Saxidu.

— Porušiće mi sve — reče mi dršćućim glasom. — Na općini traže da mi se oduzme koncesija i da se odmah osnuje druga tiskarna. — Ali ja se ne dam, ... listić će se štampati, samo ako vi to hoćete.

U to je izvana doletio kamen i kroz razbijeni prozor pao do naših nogu.

— Ne, dragi gospodine Saxida, — rekoh — kad već jedan dječji listić ovoliko smeta našim građanima, ja ne ću, da vi poradi mene trpite i da konačno i — stradate. Listić će međutim isto izlaziti i za njih će postajati ista opasnost, ako je već u tome vide.

Tiskaru se pomolila suza u oku a ja uzeh rukopise i već složeno i koregirano gradivo i prvim parobrodom otplovih u Pulu, da u tamošnjoj našoj narodnoj tiskarni Laginja i drug, ugovorim i uredim sve potrebno za nesmetano štampanje i izlaženje listića.

I 15 januara 1906 godine osvanuo je prvi broj, otisnut u Puli a sa oznakom izlaženja u Malom Lošinj.

Lošinj bio je preplavljen prvim brojem »Mladog Istranina« a i po zidovima crvenilo se nekoliko omotnih listova, koji su navještavali našem narodu bolje dane i skoro uskrснуće zatomljene hrvatske riječi u ovom gradu.

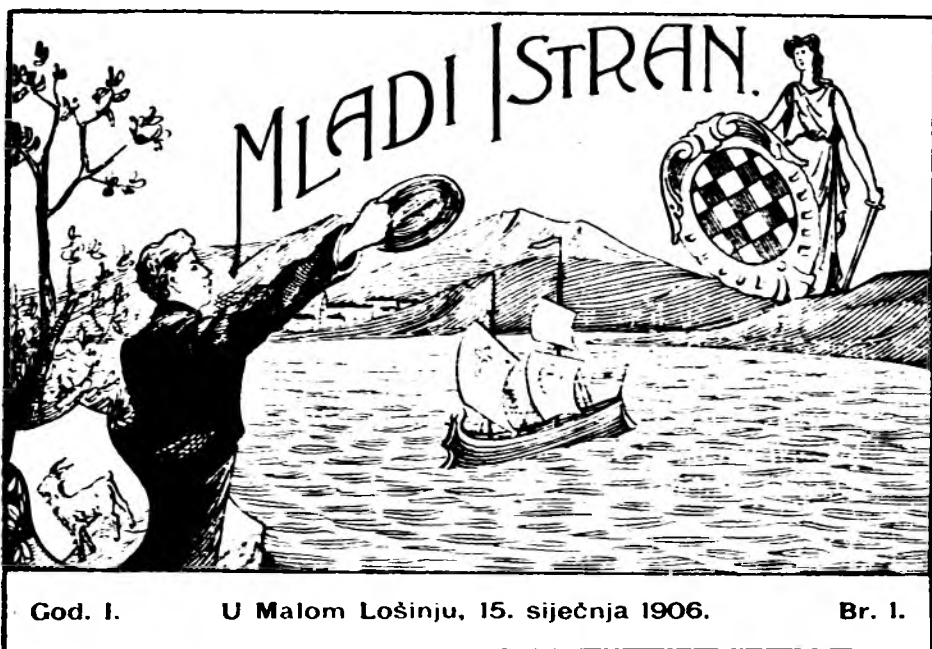
U Istri pozdravljen je listić velikim oduševljenjem i već prvih dana javilo se oko 1000 pretplatnika a da taj broj već poslije 6 mjeseci poskoči na preko 3000.

Uspjeh bio je osiguran i ono prvobitno zabrinuće i strah naših istarskih prvaka i učitelja rasplinuo se i pretvorio u jednodušno povlađivanje i bodrenje na daljnji rad.

Od prvih saradnika javio se naš omiljeni pjesnik Rikard Katalinić-Jeretov, a onda Viktor Car-Emin, Bogumil Toni, Ernest Jelušić, Jelica Belović-Bernadzikowska, Lj. Varjačić, Jakov Majnarić, Davorin Trstenjak, Crnko i dr.

Rodoljubi se natjecali da pretplate što veći broj istisaka za našu djecu u osnovnim, poglavito Družbinim školama.

To je blagotvorno djelovalo na duh naše mladeži i znatno pripomoglo buđenju naše narodne svijesti u Istri.

Tako se eto rodio pred 30 godina ovaj naš listić, namijenjen u prvome redu našoj djeci u Istri. Uz njega izlazio je četiri godine i omladinski kalendar »Jorgovan«, kojega sam bio pokrenuo kao nadopunu listiću u pitanjima koja su mogla zanimati našu djecu.

Kad sam godine 1908 bio pozvan od naših rodoljuba u Rosario de Santa Fè, rep. Argentine u Južnoj Americi, da im pomognem oko uređivanja lista »Materinska Riječ«, što su ga bili pokrenuli, zamolio sam našeg uvaženog književnika Viktora Cara-Emina da bi on preuzeo listić a da ne propadne iza kako se je tako lijepo razgranio i udomio. Gosp. se je Car rado odazvao mom pozivu i u saradnji sa Rikardom Katalinićem-Jeretovim i Vladimirom Nazorom nastavio izdavanjem listića pod malo promijenjenim naslovom »Mladi Istranin« a kasnije »Mladi Hrvat«.

Taj listić — ako se i bio neko vrijeme zbog ratne oluje sklonio u zatišje — živi eto još i danas pod imenom »Mali Istranin«, da podsjeća djecu u našoj slobodnoj i velikoj Jugoslaviji na onu svetu grudu naše zemlje, kojoj je omrknilo naše narodno sunce i koja čeka dan osvjetljenja i dan radosti, kad će mali Istrani i njihovi drugovi ponarasti i upaliti luč slobode na onim visovima, gdje danas tuži u tamnoj pećini Veli Jožo sputan okovima bijede i ropstva...

Jos. A. Kraljić.

Nekoliko uspomene prigodom 30-godišnjice „Malog Istranina“

Jednog ljetnog dana g. 1908 došao je k meni u Opatiju g. Josip A. Kraljić, da me — kako ono sam reče — nešto zamoli. G. Kraljić bio je u ono vrijeme upraviteljem škole Družbe sv. Ćirila i Metoda u Malom Lošinjnu, vrijedan učitelj, rodoljub i neutrudiv narodni radnik. Spremao se u Južnu Ameriku, u Rosario de Santa Fé, gdje je imao da pokrene list, oko kojega bi se okupili svi naši iseljenici u onim dalekim krajevima. Najteže mu je, veli, napustiti omladinski list, »Mladi Istran«, što ga je prije tri godine pokrenuo pa me moli, da preuzmem ja daljnje izdavanje »Istrana«, e da istarska djeca ne ostanu bez svoga listića, koji im je bio uvelike omilio.

»Mladi Istran« je zaista počeo da izlazi prije tri godine i to upravo 15 januara 1906, donosio je mnogo lijepih i za djecu zgodnih priča i slika, među ostalim ugledale su u njemu svijetlo i neke moje stvarce, — sve sam ja to znao i sve je to bilo lijepo i dobro, ali ja sam uz glavni posao oko Družbe upravljao i školom za »Dalnju naobrazbu« (24 sata nedeljno!), pisao sam u novine i spremao neke oveće pripovijesti. Već je i to bilo nekako odviše za moja ne baš kršna leđa, pa kako da uzmem na sebe još ovu novu brigu: uređivanje omladinskog lista! Sve sam ja to lijepo objasnio g. Kraljiću, a kako sam mu na nosu vidio, da mu je žao obećao sam mu, da ću stvar iznijeti pred Družbu. Više glava, rekoh, više zna, i mi ćemo već naći nekoga, koji će se brinuti, da list ne propadne.

Naš pjesnik ode ponešto umiren, a ja već prvom zgodnom poveo o tome riječ u sjednici družbinog odbora.

— Pa to ćeš moći ti sâm da uređuješ, presječe me jedan od odbornika. Iz Zadra pomagaće te naš Barba Bika, iz Kastva Nazor i sve tako — — —

Ostali odobriše, a ja se malo, da vam pravo kažem, nakostriješih — Ali ljudi Božji — nije to mačji kašalj — — —

Nisu mi dali govoriti, već odmah okrenuli razgovor na naše »tekuće stvari«. I tako ja postah urednikom i izdavačem »Mladog Istranina«. Prvi broj izišao je o Božiću g. 1908. Rekli su mi da nije baš idav, te ja malo ohrabren prionuh smjesta da drugi bude bolji. Iznajprije htio sam da vidim kako pišu za djecu drugi narodi i prebirući jednog dana godišnjak češkog omladinskog lista »Maly Ćetenař« naišao sam na nekakvog majmunčića, o kome se pričale kojekakve vragolije, od kojih su neke bile prikazane i u raznim, baš smiješnim slikama. Ja sam odmah pisao u

Prag, da mi pošalju klišeje onih slika. Medutim sam ja onome majmunčiću dao ime Flok, a njegove sam zgode i nezgode prepričao na način, kako sam mislio, da će najbolje ugoditi našoj djeci. Taj se Flok našim malim Istranićima tako dopao, da sam bio prinuden da izmišljam razne majmunske nepodopštine i da ih od slučaja do slučaja prišivam nebogome Floku.

Trebao mi i mali jedan nevaljalac, koji bi pored svojih nosio na sebi i nevaljaštine druge djece. To je bio Jurić. Treba reći da su Flok i Jurić postali u kratko vrijeme veliki prijatelji naših malih Istranića. Sve je teklo lijepo, samo zagonetke — — — E, te nesretne razbibrige, koliko su mi zadavale muka. A čini se, da nisu mnogo ni vrijedile, jer sam jednoga dana primio od jednog daka sušačke gimnazije pismo, gdje

Broj 16.

U Trstu, 23. septembra 1926

God. V.

Naslovna slika „Mladog Istranina“, dok je izlazio u Trstu

mi taj mladi, meni nepoznati čitalac »Mladog Istranina« prigovara, da mi zagonetke, što ih u listu donosim, ne vrijede ama baš ništa. Mene je ta njegova zamjerka — čemu da tajim? — malo zapekla, ali me odmah primirila njegova spremnost, da je voljan — dakako s mojim dopuštenjem — uređivati zagonetke i imepa odgonetača. Prihvatio sam tu njegovu ponudu objeručke, i otada pa do početka velikog rata taj mi je dak tačno i savjesno uređivao rubriku: »Zagonetke. I ja ne znam, da li sam mu kad rekao: hvala! Poslije je taj moj mladi i dragi saradnik otišao na univerzu, postao profesorom, najprije gimnazijalnim a kasnije sveučilišnim. On i danas predaje na zagrebačkom sveučilištu. To vam je dr. Ante Barac, naš poznati kritik i književni historik. Kako vidite, umijem i ja da odgonetnem po gdjejoju zagonetku!

List je već u početku iduće godine 1910 promijenio naslov i od »Mladog Istranina« postao »Mladi Hrvat«. Moja je želja bila, da listić, iz kojega je progovarala naš istarska duša ude u sve hrvatske krajeve,

da se svi naši mali Hrvati upoznaju s mukama svoje istarske braće. Mi smo se u Istri oduvijek osjećali maleni i slabi, pa smo uvijek tražili da budemo u duhu sa što više naše braće, da nas s njima bude što više milijuna... Nije to nikakvo čudo, jer su nas već i u ono vrijeme žestoko pritiskivale velike sile: s jedne strane Talijani i Mađžari, s druge Nijemci i Austrijanci. Imao sam dobre i vjerne saradnike. U prvom redu naš í vaš Barba Rike, njegove su se ljupke priče i pjesme gutale i učile na izust. Donijeli smo i nekoliko kraćih i duljih pripovijesti našeg pjesnika Vladimira Nazora. Prenijeli smo i njegova »Velog Jožu«, dakako mnogo skraćena ali gotovo sa svim slikama. Naša saradnica bila je i proslavljena spisateljica gdja Ivka Mažuranić-Brlić i mnogi drugi naši poznati pisci (Domnjančić, Benešić, Isaije Mitrović, Nikolić i dr.) okitili su naš dragi list svojim lijepim pjesmama.

Tako smo mi evo nastavljali lijepo Kraljićevo djelo.

»Mladi Hrvat« bio je i borben junak od oka! Udarao je po svim dušmanima našega roda i naše zemlje, a kad su god. 1912 jugoslavenske zemlje ušle u rat da osvete Kosovo, »Mladi Hrvat« nije više prestao o tome da piše, kao da je slutio, da će se iz onih ratova roditi nešto veliko. Bio je i zaplijenjen, a kad je u julu 1914 buknuo veliki rat, »Mladi Hrvat« bio je prvi naš list, na kome se iskalile tadašnje austrijske vlasti: od-sjekli da se list više ne smije izdavati. I tako »Mladi Hrvat« nije više izišao na veliku žalost djece i odraslijih, koju su ga bili srdačno pri-grlili. U vrijeme rata preveo sam iz engleskoga i izdao knjigu: »Oko svijeta u sedam dana« s predgovorom, u kome sam mojim mladim čitaocima natuknuo, da im ovu knjigu šaljem mjesto »Mladog Hrvata«.

»Gori srca, mladosti naša«, stoji u onom predgovoru. »Htjeli smo opet s »Mladim Hrvatom« u svijet, ali nam to ne dadu izuzetne prilike u našem mjestu. Medutim mi se ipak moramo naći. Zato smo priredili za vas, a sada evo i izdali knjigu Engleza Herberta Stranga: »Oko zemlje u sedam dana.« Zašto baš takvu knjigu? Jer događaji ovoga velikoga doba vode neprestano našu i vašu misao u neizmjerne daljine. I današnje vrijeme traži, da svak ima širom otvorene oči na čitav svijet. Ova knjiga neka vam za sada nadomjesti »Mladoga Hrvata«, koji će k vama u po-hode, čim okreau bolji i sretniji dani.«

Desilo se pak, te su za nas Istrane okrenuli gori i nesretniji dani. Iz jednoga zla pali smo u drugo, stoput gore i crnje. Da se spase, što se spasti dalo, pokrenu moj stari prijatelj, Vinko Šepić, list za djecu »Naša nada«, dok sam ja svoje stvarce za djecu priopćivao u »Pučkom Prija-telju«. Ubrzo se dogovorismo, da opet uskrsnemo »Mladog Hrvata« pod prvašnjim imenom »Mladi Istranin«, e da se dušmanin ne dosjeti (Talija-nima je ime Hrvat isto tako zazorno kao i ime Jugoslaven!). Uredništvo je opet palo na moja leđa, i ja sam kao i nekoč nastojao, da štivo namijenjeno djeci budu mogli da čitaju i odrasli.

Poslije sam morao od toga da odstupam sve malo pomalo. Hrvatske su se škole prometnule u talijanske, trebalo je donositi stvarce sve lakše i lakše, a trebalo je pritom upućivati i na razlike našeg alfabeta i tali-janskog. I tako se mnogo toga izmijenilo, samo je Jurić ostao. Naš dobri, nevaljali Jurić!

Ali »Mladi Istranin« sve tako skršen bio je neprijateljima trn u oku. Da ga očuvamo uvukli smo ga g. 1927. u ženski list »Vez«. Ali ni tu nije ostao dugo: god. 1928 zabranili su Talijani sve naše novine, pa i našeg »Mladog Istranina«.

Jest, ali ja sam jednom napisao, da će on opet našim Istranićima u pohode — tek što nastanu bolji i sretniji dani.

A ja u te bolje i sretnije dane vjerujem kao u Božje sunce, što nas grije.....

Sušak

Viktor Car Emin

Pjesma o Božiću

Bura vije, dimi more
Sve se bijele lomne gore,
Nesta cvijeća i pjesama
Svuda jedna tiha čama.
Stara baka priča, klima:
— Djeco, ide kuma zima
I sa snijegom i sa ledom
I sa tugom i sa bijedom!
Al dječica sitna, mala,
Ručicama zapljeskala:
— Pravo veliš, draga bako.
Ide zima sve polako,
Al još ide smiješkom milim
Mali Božić bijelim krilim,
Bjelim krilom, zelen-borom,
Slatkim dječjim razgovorom,
Pa će za to biti pravi,
Kad se mali Božić javi
I sred zime još će ciče
Zasladit ga tvoje priče.

Rikard Katalinić Jeretov

Dragi Radetiću!

Drago mi je da ste nakanili proslaviti osvit »Mladog Istranina«, što ga je pred 30 godina pokrenuo naš čestiti i vrijedni Josip A. Kraljić, a nastavio poslije Kraljićeva polaska u Ameriku moj stari pobratim V. Car Emin. Prepisujem iz 1. broja I godine (1909) Careva M. Istranina ovu pjesmicu o Božiću i šaljem Vam je na uspomenu onih dana, kad nismo ni u snu mislili da će naša mila Istra doživjeti današnje teške dane.

Vaš Barba Bike

Kako je naš veliki pjesnik Vladimir Nazor postao omladinski pisac?

(Jedno pismo Vl. Nazora našem uredniku prigodom 30-godišnjice »Malog Istranina«.)

Velepoštovani g. uredniče!

Zelite da Vam rečem što me je u Kastvu potaklo pisati najedanput toliko stihova i priča za djecu pa ih slati — »Mladom Istraninu« i »Mladom Hrvat« što ih je ne samo valjano i marljivo no također i uz velik uspjeh uređivao i izdavao Viktor Car Emin u Opatiji.

Desilo se iz dvaju razloga.

Otvorenjem učiteljske škole u Kastvu i sve naglijim cvatom hrvatskih osnovnih škola u Istri osjetila se i potreba sastaviti prve hrvatske čitanke za Istru. Počeh se odmah spremati za taj rad, da ga, uz pomoć profesora kastavske učiteljske škole, što prije svršim. Pri tome sam često imao u rukama i gradivo pri-

kladno za hrvatski istarski dječji časopis, pa koješta poslao Caru Eminu, potpisujući i ne potpisujući različite člančice u prozi i u stihu.

Onih dana boravila su kod mene u Kastvu djeca moje sestre Olge: Marija, Nada, Ivo pa i još manji Vlado. Prvo troje već učenici kastavskih osnovnih škola, svi pak skupa malen narod ne samo s izvrsnim zdravljem i apetitom, no i neprestano gladni priča i pjesmicā. Nestrpljenjem očekivao se svaki novi broj Careva »Mladog Hrvata«; ilustrirane zgode i nezgode majmuna Floka budile su salve smijeha. Počeh onda i ja pisati baš za tu djecu u mojoj kući. Nastadoše tako »Bijeli jelen«, mali (reducirani) »Veli Jože« i napokon »Minji«, taj okretni patuljčić s gvozdenim zubima i sa zlatnom dušom, koji osvoji potpuno srce ne samo kneginje Plavokose no i mojih malih nećakinja Marije i Nadice. Pisao sam ponajviše od broja do broja opažajući kako pričanje djeluje na djecu, i upuštajući se s njome u nagađanje o toku idućih zgoda, govoreći im — ali bez pravog uspjeha — da mi nije znan onaj gospodin Mirvlad Zorna koji te priče piše u »Mladom Hrvat«.

Sastavih i nekoliko dijaloga u stihovima (»Prve hlače«; »Braća« ili »Učka i Velebit«, prva verzija, »Žigica«, »Kradljivac Gajoc«, »Priča o malom Isusu i o lavu«, »Mrtva baka«, »Cica Maca« i t. d.), da ih ta djeca nauče napamet i da ih onda kazivaju. I po dojmu, što su te stvarce pravile na djecu, sudio sam da li su one, bar donekle, uspjele. A s djecom veselio sam se i ja.

Odlaskom mojih malih nećaka i nećakinja iz Kastva i dovršenjem čitanaka prekinula se nesudena mi karijera »dječjeg pjesnika«. Interesa za to nisam više imao, i ako je zatim (1920) g. Mirko Brayer štampao

moje »Tri priče za djecu« (»Bijeli jelen«, »Minjic i »Lubin«), a Narodna knjižnica »Genovefinu košutu« i malog »Velog Jožu«. Nastanak moga marijonetskog komada »Crvenkapica« nije u vezi s Carevim »Mladim Hrvatom«.

Imam Vam još kazati, gosp. uredniče, da sam kod toga svoga prolaznog rada imao i ja ne samo lijepu razonodu i veselje u prvom općenju djecom svoje i tuđe krvi, no i neke koristi:

1) Uvidjeh da je jedno pisati o djeci (kako se to i kod nas ponajviše radi), a drugo pak pisati za djecu (a to je što našim najmladima treba i za čime zapravo čeznu);

2) Naučih se biti — i u takvu pisanju — što kraći, što jednostavniji i što jasniji. I ne zazirati od humora. I što manje docirati.

Mnogo Vas pozdravlja

Zagreb, 2. I. 1936.

Vlad. Nazor

Snijeg . . .

Guste i debele pahuljice snijega padaju tiho i nečujno na zemlju. Mala ih dječica promatraju sjedeći kraj toplog ognjišta na kome praskaju cjepanice. Svaki čas istrče do prozora i kazuju mami kako snijeg pada! Odrasliji su već napolju. Imadu mnogo posla. Razviće se prava bitka grudanjem. I nitko neće stradati, a biće smijeha, šale i poteikivanja. Umiriće se i svi će zajedno početi praviti »barbu s pipon«. To čine najbolji majstori. Oko drvenog trupa slažu snijeg. I još malo, biće mu i glava gotova. U ruke mu gurnu staru metlu, a u usta lulinu. Napraviše mu već i nos, usta i uši. Dobra učiteljica izviri na školska vrata i neko zaviče »gospodična«. I svi u gomili narsnu na školska vrata. Zaboravili su u igri i šali, da je već trebalo biti u školi. Mokrih rukava i kose trče u razred. Učiteljica ih i ne grdi, što su se zadržali preko dozvoljenog vremena. Zna koliko djeca vole snijeg i da ih prisili na slušanje, priča im o snijegu, a oni jedva čekaju da svrši obuka, da ponovno veselo istrče napolje, da sruše Snijegovića, ili da ga dotjeraju, ili da se bacaju snijegom i prate svoje drugove do pola puta, a oni braneći se sve više uzmiču, ali ne bez borbe, dok se ne udalje. A kad nema više drugova iz obližnjeg sela, stanu se među sobom grudači i nabacivati. I zaborave i na ručak i na studen, na sve. Ne pomaže ni opomena starijih, koji tada prolaze. Tek, kad se stariji pojave s prutom, dječica se razbježe na sve strane, u svoje kuće...

Prikodražan

„Mali Istranin“ izvan Istre

S 31. prosincem 1928. obustavljena je u Italiji sva naša štampa. Bio je to jedan od najtežih udaraca, što ga je od dana okupacije zadala Italija našem narodu u Istri i Goričkoj. Narodu, kome su prije toga zatvorili sve škole, rastjerali svu inteligenciju, sve učiteljstvo, svećenstvo i činovništvo, obustavljanje svake štamparne riječi na materinjem jeziku značilo je isto kao da su mu oduzeli oćinji vid.

U ne manjoj mjeri osjetili smo taj nećuveni udarac i mi, nas skoro 100 tisuća istarskih Hrvata i Slovenaca, koji smo silom prilika morali ostaviti Istru i razići se po svem svijetu, jer nam je time bila prekinuta jedna od najćvrćih veza s braćom u staroj postojbini.

Mi u Zagrebu, gdje nas se sklonulo preko 5000 ispomagali smo se prvih nekoliko mjeseci kojekako. Na sastancima društva ISTRRA ćitala se pisma i vijesti, što bi ih pojedinci primili iz svog rodnog kraja i to se preprićavalo dalje . . . To nam je u prvo vrijeme zamjenjivalo novine iz Istre, no takvo stanje nije moglo dugo potrajati i mi smo svi osjećali da valja ma što poduzeti.

Ja sam se naglo odlučio. Dogovorio sam se s prijateljima u Trstu (bili su to: Ante Iveša i Ivan Stari, urednici i izdavaći obustavljene »Istarske Rijeći« u Trstu), zatraćio sam blagoslov naših starih prvaka Laginje, Spinćića i Trinajstića, pokupio sam sve adrese naših ljudi, koje sam ja znao i jednoga dana osvanuo je list ISTRRA, kao glasilo Istrana u Jugoslaviji. Bilo je to na dan 21. srpnja 1929.

Odziv je bio neoćekivan. Prvi broj štampao sam u 1000 komada, drugi već u 1600 kom., treći u 2000 komada, a ćetvrti već u 4000 komada.

Vijesti iz Istre stizavale su posebnim kanalima, o kojima ne ću da prićam, a isto je tako i list odlazio posebnim putevima u Istru. Da je i tamo bio dosta ćitan svjedoći najbolje to, da je na njega bio pretplaćen i jedan karabinijerski brigadir u jućnoj Istri.

Svrha je bila postignuta, istarska štampa nije bila ugušena, ona ćivi neprekidno od prve Dobriline NAŠE SLOGE, do danas.

Veliki su dakle bili na okupu.

Ali mali, mali, djeca naša, budućnost naša, tko će tu da okupi, ulije joj u srca ljubav do rodne grude, do napuštene Istre naše, da je oćelići u borbi za dane koji će doći.

I opet se javio neumorni Kraljić. Iz Splita mi je poslao nekoliko priloga za dječju rubriku »Istrec«, koju je po njegovu mišljenju valjalo bezuvjetno otvoriti.

U to je nekako pala i glavna godišnja skupština društva ISTRA u Zagrebu. Na skupštini je bilo govora i o djeci našoj, ne samo onoj pod Učkom, već i ovoj u izgnanstvu, koja su izvrgnuta svim mogućim utjecajima, stranim i dalekim onim svijetlim idealima, kojima smo se u mladosti opajali mi i oci naši u Istri.

Saslušavši na toj godišnjoj skupštini jadikovke otaca u meni se porodila čvrsta odluka: Istri valja spasiti djecu. Ne spasimo li ju za vremena sav je naš trud uzaludan!

Nagao kako jesam, ja sam i ne praveći pravog proračuna za nekoliko dana izdao prvi broj MALOG ISTRANINA kao nastavak nekadašnjeg istarskog omladinskog lista MLADI ISTRANIN. Želeći ostati skroman dao sam mu i ime Mali, a ne Mladi, kako se je nekad naš list u Istri zvao. Lavlji je udio kod izdavanja imao i opet gosp. Kraljić, koji mi je sam napisao više od polovice prvog broja. Nevješt pisanju za mladež, ja se nijesam znao pravo snaći u toj novoj ulozi omladinskog pisca. Razgalio sam srce i počeo pisati ne razumom nego srcem i . . . rekli su da je dobro. Na sve sam prijatelje i znance, na sve roditelje, upravio plameni apel u kom sam podvukao ovo:

Šaljemo Vam »Malog Istranina«, list za one naše najmlade naraštaje, koji će istom stupiti na pozornicu života i za one, koji se danas radaju, da sutra — prekосуtra zamijene na svim položajima stariju generaciju.

Mladi ovaj narod naći će se okružen granicama, kojih mi nijesmo poznavali, naći će kobne neke erte, silom povučene, koje su odrezale od živog narodnog tijela ponajbolji jedan ud: mezimicu kćerku Majke Jugoslavije, Istru siroticu. Tom novom pokoljenju ne će biti poznata stoljetna nadčovječna borba istarskih Hrvata, ove naše najizloženiije predstraže na krajnjim granicama domovine, s daleko nadmoćnijim neprijateljem. Ne će oni znati užasnu bol, koju podnije jedna naša Istra, kadno ju otrgoše iz krila najdraže majke, da je nakalame onamo, kamo nije nikad spadala ni po osjećaju, ni po srcu, ni po duši svojoj . . .

Teško Istri našoj, bude li ovo njezino današnje razapinjanje i bolno umiranje, novom pokoljenju ravnodušno. A to će se dogoditi ne pobrinemo li se za vremena da taj mladi rod drukčije odgojimo. S mlijekom materinim valja da mu ucijepimo u misao nepokolebivo uvjerenje, da je ona patnica zemlja naša, po svim pravima Božjim i ljudskim.

Valja da otvorimo oči onima koji dolaze i uputimo ih, da tamo iza bijelog Sniježnika, pod golom glavom ponosne Učke gore, po čičarijskim planinama, po baštama i vinogradima uz Dragonju, Mirnu, Lim i Rašu, po prodolima Krasa i plodnim ravnicama uz bistru Soču, živi naš rod, naša krv! Valja da ih upozorimo na prigušeno brujanje melankolične NAŠE PJESME koja bolno odjekuje istarskim dragama, puna čeznuća za izgubljenom Majkom Domovinom, puna nade i žive vjere, da će i

onom jadnom puku, koji na mrtvoj straži gubi glave, pada i umire, čvrsto vjerujući u svoje spasenje i oslobodjenje, sinuti ljepši dani.

Neka ti naši mladi naraštaji ne zaborave one jadne istarske raje, zarobljene i progonjene, uništavane i istrebljivane, koja upire oči ne više u nas starce, koji smo dali što smo mogli, nego u njih, u novi svježiji rod, čekajući od njega otkupljenje . . .

Taj je apel upalio. Za čas se oglasilo na tisuće pretplatnika, Istrana i Neistrana, djece i odraslih.

Prvi broj štampao sam u 3000 primjeraka, nakladu drugoga morao sam povisiti već na 5000 primjeraka, i taj je broj rastao, rastao, dok nije stigao do 13.000 primjeraka . . .

Danas smo već na konju. Imamo za sobom lijepu tradiciju iz Istre, a bome i u Jugoslaviji nas ne podcijenjuju, kažu čak da je list lijep i dobar i da mu je malo ravnih. E, pa hvala Bogu. Ernest Radetić

Za materinsku riječ

Naš prijatelj, g. Ante Iveša, koji je zbog svog nacionalnog rada u Istri bio osuđen od talij. suda za zaštitu države u Rimu, na 5 godina robije, odazivajući se našem pozivu, napisao nam je za ovaj broj nekoliko uspomena iz doba svog tamnovanja.

Iza kako smo od posebnog tribunala za zaštitu države bili osuđeni na robiju ostali smo još neko vrijeme u sudbenim uzama u Rimu tako da smo u rimskoj tamnici »Regina coeli« sjedili u svemu preko osam mjeseci. — Nadali smo se da ćemo barem po dva od nas znanaca i drugova biti upućeni na izdržavanje kazne u jednu te istu robijašnicu. Povjerljivošću jednog pisara kažnjenika doznali smo, kamo je tko bio određen i čuli, da će poslati svakoga u posebnu robijašnicu. Jednoga u Volterru, druge u San Gemignano, Procidu, Lecce i drugdje, a mene u Sulmonu.

Bojao sam se dugog puta. Bila je sredina kolovoza, velika vrućina a kažnjenike prevažaju u posebnim vagonima. Uzduž po sredini takovog vagona je hodnik, a lijevo i desno od hodnika niz ćelijica, veličine od 1 četvornog metra u koje stavljaju svakog kažnjenika posebice. U ćeliji je maleni prozorčić od prilike 5 na 10 cm sa debelim staklom, s rešetkama a na vratima su rupice za zrak. Kažnjenik sjedi na klupi, pod kojom je otvor za slučaj obavljanja nužde, Vrata su zatvorena, a lance ima uvijek na rukama.

Moji su drugovi otputovali noću. Oprostio sam se s njima, kad smo bili na šetnji. Nisam ih vidio kad su odlazili. Čuo sam samo na hodniku zveket lanaca, kojima su ih vezivali. Ja sam otputovao nešto iza podne tako da sam pod večer istoga dana stigao u Sulmonu.

Zatvor u Badia di Salmona je u velikom samostanu, u opatiji. To je ogromna zgrada, u kojoj bi se mogla smjestiti dva puka vojske. Polovica zgrade je zapušteno, u drugoj polovici u jednom dijelu su kažnjenici,

u drugom uprava i stanovi stražara i činovnika uprave. Ima četiri krila, a na prostranom dvorištu, između zgrada velika crkva, danas prazna, ali sa znakovima nekadanjeg bogatstva opatije.

Eto u taj samostan, sada robijašnicu, poslan sam da izdržim kaznu. Ovdje sam dobio prvo robijaško odijelo i svoj broj: 448 — Prva dva dana bio sam izoliran od drugih kažnjenika, odnosno u sobi sa još dvojicom. U robijaškom odijelu bilo mi je kao da sam odijeljen od svega onoga, života u kom sam proživio 36 godina, oduzeto mi je bilo sve, svukli me do gola i otada više nisam bio čovjek s imenom nego samo jedan broj.

Smatrao sam veličinu kazne mjerilom za svoj rad među našim ljudima u Istri. Kazna je protivničko priznanje. Kaznom nisu htjeli pogoditi mene lično već nastojanje našeg naroda, u Istri, da ne da ono što mu je najmilije: svoj jezik i svoje nacionalne osjećaje. Radi toga mi je, iz Celestinovog samostana, a sada iz Savojske robijašnice, postojano bio zauzet duh mišlju na sudbinu mojih drugova po drugim robijašnicama i na sudbinu našeg naroda u Istri. Od toga se nisam mogao odijeliti, tu misao mi nijesu mogli oduzeti.

Među robijašima.

Trećeg dana boravka u Badiji di Sulmona uveli su me u veću sobu sa dva prozora. Na prozorima propisne željezne debele šipke, željezna mreža i do polovice prozora na vanjskoj strani koso položene drvene letvice tako da zrak dopire, a da se ne vidi prirodu, već je gornjim dijelom prozora samo nebo. Uza zid podignuti su kreveti, koji se navečer spuštaju. U toj nas je sobi bilo 18. Soba broj 5. Stupio sam u sobu noseći na ledima svoju slamnjaču a u ruci dvije posude; jednu za jelo, drugu za umivanje. Kažnjenici su mi pokazali slobodno mjesto gdje ću spavati, okupili se oko mene i stali me ispitivati, odakle dolazim, odakle sam i koliko imam još da ostanem u zatvoru. Ne pitaju radi čega sam osuđen, a kad sam im rekao, da sam osuđen na 5 godina, nekako su me prezirno gledali, kao nekakvog balavca, neiskusnog i neodvažnog. Čudio sam se tom njihovom držanju, pa kad sam ih stao pitati na koliko su oni osuđeni, stali su nabrajati: 18, 20, 21, 30 godina. Tek kad sam im rekao da sam politički kažnjenik, promijenili su se i kao u koru izustili:

Ah! politički! da da!

I postali su prema meni mnogo ljubazniji. Stari kažnjenici, koji su prošli sve robije u Italiji pričali su mi o zatvorima, etapama, direktorima, komandantima zatvora, o kruhu hrani i vodi, o zraku, o izlaženju na zrak o radnjama u pojedinom zatvoru. O svojim prekršajima nisu mnogo pričali. Za nekoliko dana sam doznao da od nas 18 u sobi bili smo 2 politička kažnjenika, 1 radi krađe, 1 radi pokušaja ubijstva, 2 radi silovanja, 1 radi iskorištavanja propalih žena i 11 radi ubijstva i umorstva. Bio sam u lijepom društvu. Nisam mislio na njihove prekršaje i zločine. Bili su nesretni ljudi, s kojima sam nerazdružno morao živjeti.

Najstariji je bio Ci Sidur (zio Sidoro: Čika Sidor) iz Sicilije. Tih mi je govorio, nek samo njemu rečem, ako me bude tko dirao. On je već neprekidno 29 godina na robiji i za godinu dana ide kući. Ima još kod kuće i majku, staricu. Često mu šalje po 5—6 lira. Pokazivao mi

je njezinu sliku. S kakvom je ljubavlju o njoj govorio, ne mogu opisati. Nazivao ju je »donna santa« (sveta žena).

Za vrijeme izlaska na zrak na dvorište — 40 minuta dnevno — dolazili smo u dodir sa kažnjenicima iz drugih soba. Tu sam se upoznao i sa nekim našim običnim robijašima. Mate iz Svetvičenta bio je krasan čovjek. S njim sam mogao o svačemu da govorim. Uvjerio me je o svojoj nedužnosti, a ipak je osuđen na 22 godine. Nije imao sredstava za reviziju svog procesa.

Interesantan je bio neki Franc iz okolice Postojne.

— Zašto ste, Franc, u zatvoru?

— Ubio sam Lojzeta!

— Kako to?

— Služio sam kod jednog gospodina na Goričkoj. Sa Lojzetom sam bio posvaden. Bili smo jedanput zajedno u krēmi. Kad su nas kasno iz krēme izbacili, smo se putem svadali. Ja sam uzeo veliki kamen, i udario ga njime po glavi. Bio je mrtav.

Osudili su me na 23 godine. Da ja imam samo 5 godina robije kao Vi, ja bih pristao da ih odsjedim u zatvoru sa kablom za ljudske otpatke na glavi.

Kad su ga Talijani pitali, kako je sa hranom, on bi se tužio, da uvijek ima smolu. Kod začina hrane par puta u sedmici upotrebljavaju slaninu. Kožu od slanine režu na male komadiće jedan centimetar velike. Tko dobije takav jedan komadić, smatra se sretnim. Franc je brundao »mai cappotto di maiale« (nikad ne dobivam svinjskog kaputa). Nije znao kako se talijanski kaže kožica slanine, pa ju je zvao svinjskim kaputom.

Upoznao sam se i s jednim vrlo mladim Nijemcem iz Južnog Tirola, koji sada priada Italiji. Bio je potpuno duševno bolestan. Šetao je uvijek sam uvijek na jednom mjestu dvorišta. Ni s kime nije govorio. Pitao sam ga njemački:

— Pipo, što si ti učinio.

Odgovorio mi je talijanski:

— Niente! . . . uccidere un dono. Htio je reći da je ubio jednu ženu.

Kad su Talijani htjeli da izmuzu koju riječ od njega govorili su mu pogrdno o Austriji. Tada bi on reagirao sa par riječi.

Taj je nesretni Pipo spadao sasama u ludnicu ali nikada u robijašnicu. I njemu, i Mati i Francu davao bih ili kruha ili ulja ili smokava, jer su naročito zimi bili gladni.

I tako nekoliko dugih godina. Nikad sunca nego kroz rešetke, nikad prirode, cvijeća; komadićak neba bio mi je čitav svijet.

I kad se sjetim da je na hiljade naših najboljih sinova istarskih razasuto ovako po svim tamnicama Italije, s desecima godina robije na ledima, a ni zašto drugo, nego samo zato što se nijesu htjeli odnaroditi. što im je slatka materinja riječ najveća svetinja, onda mi se istom prikaže strahovita kalvarija nesretne naše Istre u svoj njenoj grozoti.

Ante Iveša

bivši tajnik polit. društva za
Hrvate i Slovence u Istri.

Nijedna država na svijetu ne obiluje toliko divljom zvjeradi koliko baš Abesinija. Abesinske su rijeke prepune krokodila, šume vrve panterama, majmunima, nosorozima, lavovima, zmijama otrovnicama, i uopće zvijerima svake vrsti. Nije stoga ni čudo, da su se naša dva junaka više nego jednom našla u životnoj opasnosti i s te strane. Ali slučaj, koji im se desio ovog Božića zaista je jedinstven u njihovom pustolovnom životu.

Skitali se oni tako i šuljali uz neku riječicu, koja je dijelila abesinske položaje od talijanskih šančeva, pažljivo motreći, da ne bi gdje neprijatelj prešao preko vode i pokušao zaći Abesinskim četama rasa Deste za ledja. Na sam dan Božića nešto se sumnjiva događalo u talijanskim rovovima i oni su odlučili da predju krišom preko vode, došuljaju se do prvih talijanskih opkopa i izvide što Talijani spremaju. Na Stjepanje rano ujutro, prešli su na najplićem mjestu preko riječice na talijansku stranu. Bila je to zaista bezumna odvažnost. Rijeka je vrvila krokodilima, koji su gladni čekali svoj plijen. Spretno skačući s jednog kamena na drugi upravo majmunskom vještinom, vješto su izbjegli krokodilskim raljama i našli se na protivnoj strani. Nijesu imali sreće. Talijanska ih je predstraža odmah opazila, digla alarm i dala se bez oklijevanja za njima u potjeru.

— Druže, Klok, ovaj smo puta uistinu nadrljali ko žuti mački... e zabrinuto će Jožić Klok u bijegu.

— Da se možda popnemo na kakvo stablo i sakrijemo se među granjem?

Klok mahne rukom i pokaza njome u vis, što je značilo, da bi to zaista bilo najbolje. Na svu sreću baš se pred njima ispružilo u vis krasno granato stablo i Klok se već spremio da se vještim skokom baci među granje i povuče svojim repom Jožića za sobom, kad li jao! obojica se ukoče od straha, a kosa im se naježi od groze. Oko stabla omotala se grdna zmijurina, strašni udav, dugačak najmanje 8 metara i ugledav ih stao previjati glavu, razjapiv ždrijelo i sve se oblizujući. Prijetila je opasnost svakog trena da se baci na njih oplete ih svojom trupinom po lomi im kosti i proguta ih lijepo za ručak.

Već su htjeli da se bace u rijeku, kad tamo eto ti još goreg jada iz vode izmiljila glava ogromnog krokodila, koji je također razjapio ždrijelo čekajući i on svoju porciju.

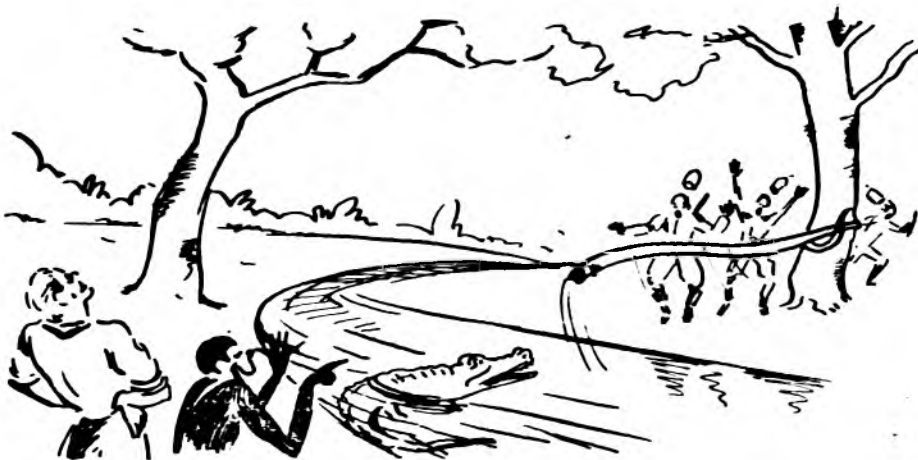
— U ime Oca i Sina i Duha Svetoga . . . prekrsti se Jožić. Izgubljeni smo!

Tek što je to dorekao ogromna 39 zmijurina bacila u dugom luku na njih.

Klok ustukne strelovitom brzinom natrag i povuče za sobom Jožića, tako da je zmija udarila glavom čak preko riječice ravno u krokodila. Ovaj ne budi lijen zagrabi svojim snažnim zubima zmiyu za vrat i stane ju navlačiti ko kakvu dugačku gumiju želeći ju otrgnuti od stabla o koji se zmija repom čvrsto uprla. Ova sličovita borba dviju jednako opasnih zvjerki trajala je par minuta. Udav je upro iz petnih žila da se izbavi iz ralja krokodilovih, rep je čvrsto ovio oko stabla ne popuštajući, a glavom je trzao što je jače mogao da mu krokodil ne rastrga vratne žile svojim strašnim zubima.

Klok, koji je u svojoj mladosti više nego jedamput prisustvovao ovakvim dvobojima i borbama na život i smrt među divljim životinjama, ubrzo se je snašao. Videći napetog udava koji se pružio kao kakav divni most preko rijeke skoči na njega i povuče sa sobom Jožića. U dva skoka prešli su oni tako na drugu stranu rijeke i bili su spašeni. Da su samo čas zakasnili bili bi gotovi, jer tek što su skočili krokodilu je uspjelo

da je pretrgao udavu glavu a truplo se zmijino zavrtilo i u dugom luku odskočilo natrag. Baš je u tom trenu dojurila talijanska straža i stala zabezknuto vidjevši što se događa. Njeno je iznenađenje bilo to veće kad ih je najednom ošinula po glavama trupina ogromne zmijurine, koja se otkinute glave zafrknula opet cko stabla.

Klok i Jožić odahnuli su. Bili su spašeni. Onaj vraški Klok, nevaljalac ko uvijek i šaljivdžija prvog razreda, nije mogao sreću odoljeti a da ne pokaže Talijanima dugi nos, sve se kreveljeći od smijeha, kad je trup zmije ošinuo Talijane po glavama.

Jožić se bome nije smijao. Još je uvijek bio pod dojmom strašne opasnosti u kojoj su se nalazili i iz koje su jedva jedvice izvukli živu glavu.

STARI FRAN

Stari Fran
po vas dan
lulicu puši,
na suncu sjedi,

— kašalj ga guši —
u more gleda.

Kad djeca se skupe
uz njegov skut,
on im po stoti put
priča na dugo i široko,
dok blista mu staračko oko,
kako su šezdeset i šeste
nakon borbe viteške
potukli Talijane kod Visa.

»Od toga doba Talijan
— završi stari Fran —
nikada primirisa
nije više Visa.«

Gabrijel Cvitan

Pjesma o mojem žalu

Vi ne znate
Moj bijeli sipar i moje žalo,
Gdje sam kao dijete malo
Letio sa snima,
Lovio leptire,
Tražio školjke po žalu,
Čudio se vjetru i valu
I moru,
I čekao, kad ću na Učku goru,
Da vidim vile i vilenjake
Što na krilatim konjima love
sunčane trake . . .
. . . Vi ne znate
Sipar i žalo,
(Split)

Moje carstvo malo.
Tamo ja ne mogu više
(Teška mi se sudba piše!)
Kao starac ne smijem više
tamo . . .
Samo
U zimsku noć dugu
Javlja mi se slika i žala
I vala,
I Učke gore
Teški me sni more — — —
— — U zimsku noć dugu
Vi ne znate moju boli moju
tugu.
Rikard Katalinić Jeretov

Dječje novine

Talijani zlo prolaze u Abesiniji. — Čim je počeo talijansko-abesinski rat Talijani su neprestano napredovali. Tankovi, aeroplani, topništvo i strojne puške, dakle najmodernije tehničko oružje omogućivalo im je da su mogli pobjedjivati nenaoružane Abesince, pa su uspjeli osvojiti čitave neke pokrajine. Abesinci se začudo nijesu nikad upuštali u borbu. Znalo se je da Abesinci imaju skoro milijun ratnika, no nitko nije znao gdje se oni nalaze. Talijanski aeroplani letjeli su nad pojedinim abesinskim predjelima krstareći uzduž i poprijeko tražeći logore abesinske vojske no uzalud. Abesince ko da je zemlja progutala.

Kad li sad najednoć ko da su iz zemlje izniknuli pojavljuju se Abesinci sa svih strana i udaraju na Talijane upravo bijesno tako da su za kratko vrijeme potjerali Talijane iz svih onih krajeva što su ih Talijani dosad bili osvojili. Nekoje abesinske čete prešle su čak i u samu talijansku koloniju Somaliju pa su zaposjele neka mjesta što su ih Talijani već četrdeset godina držali zaposjednute.

Talijani bijesne. Da se osvete stali su bombardirati iz aeroplana bolnice i bacati otrovne plinove na goloruko pučanstvo, na žene i djecu. Cijela se kulturna Evropa zgraža nad tim divljaštima, jer je prema međunarodnim ugovorima zabranjeno ubijati ranjenike i liječnike po bolnicama, a zabranjena je i uporaba otrovnih plinova.

Česka ima novog predsjednika republike. Dosadanji predsjednik čehoslovačke republike Toma G. Masaryk, osjećajući se prestar za vodenje državnih poslova, zahvalio se na časti predsjednika republike, i zamolio je da mu se izabere nasljednik. Izabran je dosadanji ministar vanjskih poslova Eduard Beneš, koji je bio uvijek najbliži suradnik Masarykov.

Odlučeno je da se predsjednik Masaryk prozove osloboditeljem i tvorcem česko-slovačke republike, a njegov rođendan proglašen je državnim praznikom. Kao što Amerikanci slave rođendan prvog predsjednika Sjedinjenih Država Abrahama Lincolnna tako Česi i Slovaci hoće da slave za sva vremena rođendan tvorca njihove narodne države Tome G. Masaryka.

Najmlada država na svijetu su Filipini. Do sada je to bila američanska kolonija. Prije mjesec dana Filipini su se proglasili samostalnom državom, dakako uz prethodnu privolu američanske vlade.

Oko 4000 djece iz siromašnih krajeva bit će smješteno preko zimskih mjeseci kod bolje stojećih seljaka u Hrvatskoj i Slavoniji.

I Rumunji traže našeg velikog kipara. Spomenik Bratianua, bivšeg rumunjskog ministra pretsjednika bit će povjeren na izradu poznatom našem kiparu Meštroviću.

U znaku sankcija. U jednom od najvećih rimskih kinematografa ne plaćaju se sada ulaznice novcem, nego starim željezom!

Skupocjeni preokoceanski brodovi. Takvi se brodovi sve manje grade zbog velikih troškova, a ukoliko se znade, to je zbog prestiža pojedinih zemalja. Njemački »Bremen« stajao je oko milijardu dinara, talijanski »Rex« sto milijuna više a »Normandija« oko 2 i pol milijarde, »Kraljica

Mary«, koja se upravo sada gradi u Engleskoj, bit će još skuplja.

Vanredno brze lokomotive. Njemačka uvodi na svojim glavnim prugama lokomotive velike brzine. Na pruzi Hannover-Stendal isprobana je nedavno jedna lokomotiva, koja je za sat prevalila 175 km.

Božić u Abesiniji je isto tako veliki dječji svetak kao i u nas, tek što se ne slavi u kući oko toplog ognjišta nego vani pod blagim etiopskim nebom. Abesinci su kršćani i slave Božić kao i mi. Božić nazivaju »Jakristos litat baak«. Na Božić idu na polnočku, koja se služi u veličanstvenim crkvama. Na tisuće naroda ide iz najudaljenijih krajeva, jašući na konjima, mazgama i devama na polnočku. Putem pjevaju svete pjesme, bubnjaju i sviraju. U crkvu idu samo muškarci, žene mole kod kuće. Jedino carica ide taj dan s velikom pratnjom u crkvu, da bi se pomolila za svoj narod.

I mladi Abesinci idu čestitati od kuće do kuće, plešu, pjevaju i mole kakav darak. Mladići i djevojke izidu večerom u šetnju, hodaju ulicama sa zapaljenim bakljama i pjevaju.

Služinčad se skuplja pod prozorima svojih gospodara i pjeva uz svijetlo zapaljenih baklja. Jedna takova pjesma glasi:

Gospodar moj mi vola darovao
 Da bi mi volić polje izorao
 Gospodar moj i halju mi je dao
 Da lakše bih ja svijetom putovao
 On dobar mi je, jest mi daje i piti
 Za mene on se brine, ja vjeran ću
 mu biti
 Obradit ću mu polje i reći ću baš
 svim

Da on mi je ko otac, a ja sam mu
 ko sin . . .

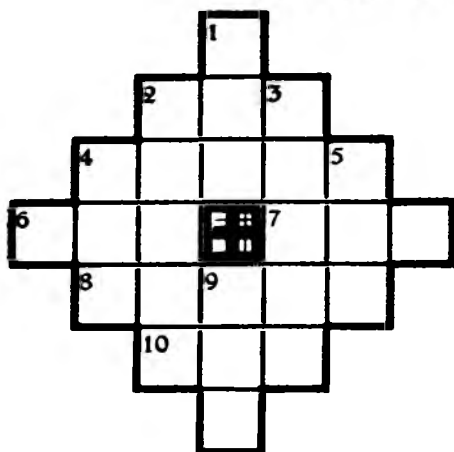
Nova godina u Kini je najsvetčaniji dan u godini. Slavi se još od godine 104. prije Kristova rođenja. Nova godina kod Kineza ne pada na isti dan kad i naša. Ove godine pada na 24. siječnja. Kinezi se uvelike spremaju na doček nove godine. Trgovci izlaze s robom na ulicu i nudaju i prodavaju vičući u sav glas. Po cijele dane i noći pale se kriješovi, rakete i bengalske vatre, pucaju mušari. S prozora kuća vise dugačke raznobojne papirnate zmijske, koje se u noći na novu godinu zapale i izgaraju praskajući. Običaj je bio da svaki Kinez do nove godine plati sve svoje dugove. Međutim danas je i njih pritisla kriza pa se taj lijepi običaj morao napustiti.

Koliko ima još Indijanaca. Crvenokožni Indijanci izumiru. Ne mogu se nikako priviknuti na život bijelaca. Oni su bili navikli skitati se po prerijama loviti bivoile i druge životinje i ratovati. Danas je život u Americi sasvim drukčiji. Nema više prostranih lovišta, nema šuma i beskonačnih poljana. Gradovi i tvornice niču ko iz zemlje, šume se krče, pusta polja obrađuju. Indijanci izumiru. U svemu ih danas ima još 330.000 no i tih će uskoro nestati, a naša djeca čitat će o njima samo u pričama.

ZAGONETKE I ODGONETKE

ISPUNJALKA

(Sastavio: Mate Alfirević, Zaostrog)

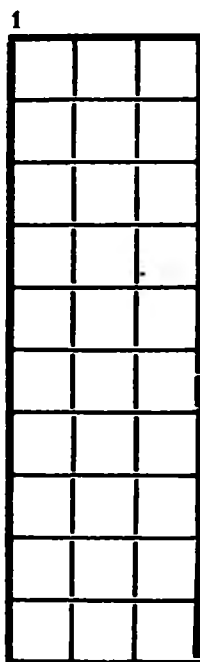

Vodoravno: 2. zvijer, 4. gradimo njime kuće, 6. dio kuće, 7. izlazi iz dimnjaka, 8. nije težak, 10. jako alkoholno piće.

Okomito: 1. glavni grad danas zaraćene države, 2. poljodjelac, 3. broj, 4. blato, mulj, 5. sjedište stare hrvatske biskupije, 9. pokrivač.

ISPUNJALKA

(Sastavio: Mate Alfirević, Zaostrog)

žensko ime
rijeka u Hrvatskoj
pravi se iz mlijeka
oružje
ide natraške
vrst papige
kralj životinja
muško ime
snažan
turski plemić

2

1—2 kontinent

ODGONETKA ZAGONETKE U 4 BROJU:

Vodoravno: 1 arak, 5 kolibica, 9 ka, 11 kat, 12 kam, 14 Aron, 16 Ana, 17 na, 18 salo, 19 as.

Okomito: 1 ab, 2 ruka, 3 Aca, 4 kam, 6 okno, 7 la, 8 Ita, 9 kas, 10 ara, 15 ol, 17, nos, 19 ar.

Ispravno su odgonetnuli i nagrađeni su: Vinko Janeš, Skrad — Ivan Lovrečić, Vrsi — Nin — Mate Alfirević, Zaostrog.

Ski i Pati

39.-

39.-

24600-00 din 39.-
br. 23-29 din 49.-
Dva kombinovane sa smeđim toksom

59.-

28731-635 din 39.- Deleže
cipele za sneg, toplo
pobla oljane. br. 27-29
din 45. br. 30-34 din 49.

28291-623 din 59 br.
26-29 din 69. br. 30-34
din 79.- Cizmice djed za sneg
i blato i sneg

Plato

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.